

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ

соціології та

Г. Ф. Бірюкова

2024 р.

ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ ПОЛІТИКИ
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
підготовки бакалаврів
очної (денної) форми здобуття освіти
спеціальності 052 «Політологія»
освітньо-професійна програма «Міжнародна політика
та політика національної безпеки»

Укладач: Вагіна Олена Миколаївна, к. і. н., доцент, доцент кафедри політології

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри політології

Протокол № 5 від 16 січня 2024 р.
Завідувач кафедри політології

_____ С. Г. Цокур

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми

_____ А. О. Руднева

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціології та управління

Протокол № 5 від 22 січня 2024 р.
Голова науково-методичної ради
факультету соціології та управління

_____ Н. В. Горло

2024 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки	Загальна кількість кредитів – 6	Обов'язкова	
	Кількість кредитів на 4-й семестр – 3	Цикл професійної підготовки спеціальності	
Спеціальність 052 Політологія	Загальна кількість годин – 180	Семестр:	
		4-й	-
Освітньо-професійна програма Міжнародна політика та політика національної безпеки	Кількість годин на 4-й семестр – 90	Лекції	
		28 год.	-
	Змістових модулів на 4-й семестр – 4	Семінарські	
		28 год.	-
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів на 4-й семестр – 12	Самостійна робота	
		34 год.	-
		Вид підсумкового семестрового контролю: екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Загальна теорія політики» є формування у здобувачів освіти цілісного уявлення про політичну сферу життя суспільства та закономірності її функціонування, а також засвоєння теоретико-методологічних основ науки про політику, що є важливою складовою професійної підготовки студентів-політологів та сприяє глибшому розумінню ними сутності політичних явищ і процесів.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Загальна теорія політики» є:

1. надання здобувачам освіти базових теоретичних знань і цілісного уявлення про політику й політичні системи, політичні процеси й відносини, політичні інститути й організації;

2. розвиток у студентів здібностей і навичок до самостійної дослідницької роботи;

3. застосування отриманих знань під час аналізу реальних політичних процесів.

За результатами вивчення дисципліни «Загальна теорія політики» студент повинен

знати:

1. головні категорії та поняття загальної теорії політики;

2. зміст основних етапів і парадигм дослідження політики;

3. основні теорії політичної системи і влади;

4. форми взаємодії державних і недержавних суб'єктів політики;

5. ціннісні аспекти політики;

6. теоретичні засади політичних процесів;

7. основні положення теорії міжнародних відносин;

вміти:

1. визначати специфіку політики як сфери суспільного життя;

2. аналізувати сучасні концепції еліт, шляхи формування та системи рекрутування

еліт;

3. характеризувати основні типи політичних систем та політичних режимів;
4. класифікувати політичні партії та об'єднання;
5. пояснювати місце і роль політичної культури в загальній системі культури і в політичному житті суспільства;
6. аналізувати сучасні політичні процеси;
7. визначати основні напрямки розвитку світової політики та місце України в міжнародних відносинах;
8. використовувати набуті теоретичні знання й практичні навички у майбутній фаховій діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Загальна теорія політики» студент повинен **набути таких результатів навчання** (знання, уміння тощо) та **компетентностей**:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності. РН01. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.	Опитування на семінарських заняттях. Тестування в системі Moodle
СК01. Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки. РН08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.	Опитування, бесіда на семінарських заняттях. Тестування в системі Moodle.
СК02. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки. РН09. Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.	Бесіда, написання есе, виконання завдань до окремих тем, написання тез на конференцію.
СК03. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах. РН10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.	Бесіда під час лекційних і семінарських занять, проведення порівняльного аналізу, написання есе.
СК04. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності. РН11. Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.	Виконання індивідуального дослідницького завдання, написання тез на конференцію.
СК05. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування. СК06. Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.	Аналіз першоджерел, бесіда під час лекційних занять, опитування на семінарських заняттях, мозковий штурм, порівняльний аналіз, написання есе, виконання завдань до окремих тем,

<p>PH12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.</p> <p>PH13. Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.</p>	<p>підготовка до публікації тез на конференцію.</p>
<p>СК09. Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефахівців.</p> <p>PH16. Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань.</p>	<p>Розробка презентацій. Написання тез та виступ на конференції.</p>
<p>СК10. Здатність розуміти природу та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації.</p> <p>PH17. Розуміти природу та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації.</p>	<p>Бесіда, дискусія на семінарських заняттях, обговорення проблемних питань, мозковий штурм. Виконання завдань до окремих тем і змістових модулів.</p>
<p>СК12. Здатність розуміти принципи функціонування та закономірності розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, політичної поведінки, політичної культури та ідеології, світової політики та політики окремих країн та регіонів.</p> <p>PH19. Розуміти принципи функціонування та закономірності розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, політичної поведінки, політичної культури та ідеології, світової політики та політики окремих країн та регіонів</p>	<p>Бесіда, дискусія на семінарських заняттях, обговорення проблемних питань, мозковий штурм. Виконання завдань до окремих тем і змістових модулів.</p>

Міждисциплінарні зв'язки. Курс «Загальна теорія політики» є фундаментальним у підготовці здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Політологія» освітньо-професійної програми «Міжнародна політика та політика національної безпеки». Дисципліни, які пов'язані з викладанням курсу «Загальна теорія політики»: «Політико-цивілізаційний розвиток людства», «Методика політичних досліджень», «Територіальна організація населення».

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Недержавні суб'єкти політики

Групи інтересів і політика. Лобізм. Групи тиску та їх функції. Групи тиску та політичні партії – спільне й відмінне. Сутність лобізму. Позитивні та негативні сторони лобізму. Причини заборони лобізму в деяких країнах. Лобізм та класична демократія. Причини несумісності лобізму та класичної демократії. Лобізм та плюралістична демократія. Види лобізму. Прямий та опосередкований лобізм. Економічний та політичний лобізм. Парламентський, урядовий та президентський лобізм. Лобізм у законодавчій владі. Типи цивілізованого лобіювання. Лобізм у виконавчій владі. Боротьба з корупцією. Законні та незаконні методи лобіювання.

Специфіка лобістських кампаній та їх відмінність від інших політичних кампаній. Організація та етапи розгортання лобістських кампаній. Порівняльний аналіз лобістських кампаній у США та Європі.

Законодавство в сфері лобізму. Необхідність законодавчого регулювання лобізму. Причини труднощів проходження законів про лобізм. Цілі та завдання законів про лобізм.

Політичні партії та партійні системи. Підходи до визначення сутності політичної

партії. Відмінність політичних партій від груп тиску і суспільних рухів. Генеза політичних партій. М. Вебер про еволюцію політичних партій. Функції політичних партій. Типологія політичних партій. Кадрові й масові партії. Прагматичні й ідейно-політичні партії. Спектр політичних партій в Україні.

Поняття партійної системи, види партійних систем (за Дж. Сарторі). Характеристика однопартійних систем, двопартійних систем, багатопартійних систем: двопартійних, поміркованого плюралізму, поляризованого плюралізму, атомізованих. Еволюція партійних систем у світі. Формування багатопартійної системи в Україні.

Етнонаціональні спільноти як суб'єкти політики. Поняття етносу, його ознаки й характерні риси. Етнічні групи, національні меншини, етнографічні групи. Два трактування поняття нації: як етнічної та державно-політичної спільноти.

Національний суверенітет і політичне самовизначення націй. Декларація про державний суверенітет України. Форми самовизначення націй: відокремлення, об'єднання, автономізація.

Етнонаціональна політика: її сутність, мета, принципи. Основні напрями етнополітики України. Поняття етнонаціональних відносин. Політичні механізми вирішення проблем міжетнічних відносин. Етнічний склад населення України. Декларація прав національностей України. Проблеми в сфері етнонаціональних відносин в Україні.

ЗМІ в політиці: політичний вплив та політичне маніпулювання. Місце ЗМІ в структурі політичної системи суспільства. Роль ЗМІ у здійсненні політичної комунікації в сучасних демократичних суспільствах. Свобода слова та всюдозволеність. Можливості маніпулювання масовою свідомістю. Можливість конструювання реальності через контроль над порядком висвітлення подій.

Види засобів масової інформації за різними критеріями (технологією, жанром, масштабами, аудиторією спрямування). Характерні риси ЗМІ. Особливості впливу ЗМІ. Державні, приватні та змішані ЗМІ. Некомерційні (громадські) інформаційні структури. Формальна незалежність засобів масової інформації від держави.

Функції ЗМІ. Політичні, законодавчі та економічні умови функціонування ЗМІ. Основні способи розповсюдження інформації: послідовний і фрагментарний. Інформаційні цінності.

Змістовий модуль 2. Ціннісні аспекти політики

Політична соціалізація. Соціалізація й особистість. Сутність поняття «політична соціалізація особистості», її функції. Двобічний характер політичної соціалізації. Рівні політичної соціалізації: міжнародний, соціальний, особистісний. Механізми політичної соціалізації. Агенти (чинники) політичної соціалізації: політичні інститути й організації, політичні еліти й лідери, групи інтересів; неполітичні чинники.

Політична освіта – важливий засіб політичної соціалізації. Важливість та необхідність розбудови громадянської та політичної освіти. Завдання громадської й політичної освіти в молодіжному середовищі. Безперервність освіти.

Конкретно-історичний характер політичної соціалізації. Типи (моделі) політичної соціалізації: гармонійний, плюралістичний, гегемоністський, конфліктний. Стадії політичної соціалізації особистості. Первинна і вторинна політична соціалізація. Безперервність і динамічність процесу політичної соціалізації особистості.

Особливості політичної соціалізації в Україні.

Політична ідеологія. Сучасні ідейно-політичні течії. Поняття політичної ідеології. Види політичних ідеологій. Характеристика базових цінностей класичних буржуазних ідеологій лібералізму й консерватизму. Сучасні напрями лібералізму й консерватизму.

Порівняльний аналіз комуністичної і соціал-демократичної ідеології. Ідейна криза комунізму на сучасному етапі. Причини поширення соціал-демократичних ідей.

Екстремістські політичні ідеології: фашизм, анархізм, троцькізм.

Взаємовплив політичних ідеологій.

Політична культура суспільства. Поняття політичної свідомості. Буденна й теоретична політична свідомість. Індивідуальна, групова, масова політична свідомість.

Сутність і структура політичної культури. Функції політичної культури. Вплив політичної культури на політичну систему. Типи політичної культури: патріархальна, підданська, активістська (за Г. Алмондом і С. Вербою), їх поширення у сучасному світі.

Характеристика політичної культури в Україні. Історичні й соціальні умови формування політичної культури українського суспільства. Неоднорідність політичної культури: причини, стан, можливі перспективи. Труднощі процесу оновлення політичної культури.

Змістовий модуль 3. Теорія політичного процесу

Політична діяльність і політичний процес. Співвідношення понять «політична діяльність» і «політичний процес». Людина як головний і єдиний суб'єкт політичної діяльності. Об'єкти політичної діяльності: об'єкти-організації та об'єкти-процеси.

Поняття «політичного процесу»: макро- і мікроаспект. Різноманітні концептуальні підходи до інтерпретації політичного процесу. Основні різновиди політичних процесів: локально-регіональні й глобальні; стабільні й кризові; легальні й «тіньові».

Структура макрополітичного процесу. Процес прийняття політичних рішень. Поняття і структура політичного маркетингу. Модель функціонування інститутів у політичному процесі (Г. Алмонд і Б. Пауелл). Компоненти, необхідні для моделювання й інтерпретації політичного процесу: чинники (середовище); актори (учасники); їхні дії і взаємодії; норми, що регулюють відносини; рівень рівноваги; простір і час зони протікання процесу.

Вибори й виборчі системи. Вибори – основна демократична цінність. Поняття й основні критерії класифікації виборів (територія, предмет обрання, причини проведення, правові наслідки). Головні функції виборів (в умовах різних політичних режимів).

Загальні принципи виборчого права: періодичність, альтернативність, прозорість, обов'язковість виборів. Поняття цензових обмежень, їх різновиди (цензи осілості, громадянства, статі, віку, майна тощо). Зміст принципів рівності прав виборців і кандидатів, добровільного голосування та гарантії таємниці голосування. Поняття «абсентеїзм», його причини та негативні наслідки. Стан реалізації принципів виборчого права в Україні.

Основні стадії виборчого процесу. Одномандатні і багатомандатні виборчі округи. Обов'язкова і добровільна форми реєстрації виборців. Процес формування партійних списків. Інститут грошової застави. Засоби переконання виборців. Сучасні способи голосування. Прямі й непрямі вибори.

Сутність виборчої системи (у широкому та вузькому значеннях). Основні типи виборчих систем: мажоритарна, пропорційна, змішана. Різновиди, переваги й недоліки різних типів виборчих систем. Еволюція виборчої системи України, її сучасний стан, особливості розвитку. Виборчий кодекс України. Напрями вдосконалення виборчої системи України.

Теорія політичних конфліктів. Поняття соціально-політичного конфлікту. Теорії політичних конфліктів. Структура і функції політичних конфліктів. Типологія політичних конфліктів за масштабністю, просторово-часовими параметрами, характером, кількістю учасників, причинами виникнення. Боротьба за владу як сутність політичної конфліктології.

Причини і сутність міжетнічних конфліктів у сучасному світі. Регіональні політичні конфлікти. Труднощі в реалізації права націй на самовизначення. Документи ООН про право націй на самовизначення і принцип цілісності державних кордонів. Політична сутність націоналізму й сепаратизму.

Шляхи і способи вирішення політичних конфліктів. Порівняльний аналіз стратегій вирішення політичних конфліктів.

Політичні конфлікти в Україні.

Змістовий модуль 4. Теорія міжнародних відносин

Теоретичне розуміння сутності та предметного поля міжнародних відносин. Політична глобалістика. Суперечливість і єдність сучасного світу: зростання глобальної взаємозалежності та її вплив на міжнародні відносини. Сутність глобальних проблем сучасності. Класифікація глобальних проблем. Перехід від двополярного світу до багатополярного (монополярного). Перспективи розвитку інтеграційних процесів. Загальна

відповідальність світового співтовариства за вирішення глобальних проблем.

Сутність і особливості міжнародних відносин. Структура міжнародних політичних відносин. Принципи міжнародних відносин: рівноправ'я, суверенітет, невтручання у внутрішні справи один одного, співробітництво, дотримання прав людини, невикористання сили або погрози силою. Поняття світового політичного процесу. Міжнародні організації: глобального й регіонального масштабу, міжурядові й неурядові, інтеграційні угруповання й воєнно-політичні блоки. Миротворча діяльність ООН. Діяльність Європейського Союзу, військово-політичного блоку НАТО.

Принципи й основні пріоритети зовнішньої політики України. Участь України у міжнародних організаціях різного рівня. Перспективи вступу України до Європейського Союзу і приєднання до НАТО. Українські військові у миротворчих операціях ООН. Україно-російські відносини.

Проблема правового регулювання міжнародної політики. Принципи міжнародного права. Принцип мирного існування країн із різними соціально-економічними та політичними системами. Принципи, які безпосередньо відносяться до підтримки міжнародного миру й безпеки: незастосування сили й погрози силою; мирного вирішення міжнародних спорів; територіальної цілісності держави; непорушності державних кордонів. Загальні принципи міжнародного співробітництва: суверенної рівності держав; невтручання у внутрішні справи; загальної поваги до прав людини; самовизначення націй і народів; співробітництва держав; сумлінного виконання міжнародних зобов'язань.

Відповідальність у міжнародному праві. Поняття міжнародно-правової відповідальності. Джерела права інституту міжнародно-правової відповідальності. Суб'єкти міжнародно-правової відповідальності. Види й форми міжнародно-правової відповідальності. Підстави виникнення міжнародно-правової відповідальності. Реалізація відповідальності. Обставини, які звільняють від відповідальності. Відповідальність за міжнародні злочини. Відповідальність фізичних осіб. Відповідальність міжнародних організацій.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години						Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин		Лекційні заняття, год		Семінарські заняття, год				Теор. завдання, кількість балів	Практ. завдання, кількість балів	Усього балів
		о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	23	22	-	12	-	10	-	1	-	10	5	15
2	13	12	-	6	-	6	-	1	-	10	5	15
3	17	16	-	8	-	8	-	1	-	10	5	15
4	7	6	-	2	-	4	-	1	-	10	5	15
Усього за змістові модулі	60	56	-	28	-	28	-	4	-	40	20	60
Підсумковий семестровий контроль екзамен	30											40
Загалом	90											100

5. Темі лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин
		о/д ф.
1	2	3
1	Групи інтересів і політика. Лобізм	4

1	Політичні партії та партійні системи	4
1	Етнонаціональні спільноти як суб'єкти політики	2
1	ЗМІ в політиці: політичний вплив та політичне маніпулювання	2
2	Політична соціалізація	2
2	Політична ідеологія. Сучасні ідейно-політичні течії	2
2	Політична культура суспільства	2
3	Політична діяльність і політичний процес	2
3	Вибори й виборчі системи	4
3	Теорія політичних конфліктів	2
4	Проблема правового регулювання міжнародної політики	2
Разом		28

6. Теми семінарських занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин
		о/д ф.
1	2	3
1	Групи інтересів і політика. Лобізм	2
1	Політичні партії та партійні системи	4
1	Етнонаціональні спільноти як суб'єкти політики	2
1	ЗМІ в політиці: політичний вплив та політичне маніпулювання	2
2	Політична соціалізація	2
2	Політична ідеологія. Сучасні ідейно-політичні течії	2
2	Політична культура суспільства	2
3	Політична діяльність і політичний процес	2
3	Вибори й виборчі системи	4
3	Теорія політичних конфліктів	2
4	Теоретичне розуміння сутності та предметного поля міжнародних відносин	2
4	Проблема правового регулювання міжнародної політики	2
Разом		28

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Написання есе	Есе «Лобізм: корупція чи адвокація?». Обсяг – до 2 стор. друкованого тексту	5 балів - розгорнута, аргументована, змістовна відповідь, демонстрування власної авторської позиції, логічний виклад матеріалу; 4 бала - розгорнута змістовна відповідь, логічно викладений матеріал, але без чіткої авторської позиції; 3 бала - неповна відповідь, не достатньо обґрунтований матеріал, відсутність аналітичного характеру, наявність деяких неточностей; 2 бала - поверховий виклад матеріалу, наявність значних	5

			неточностей; 1 бал - короткий поверховий виклад матеріалу, помилкові визначення понять, нелогічна відповідь; 0 балів – повна невідповідність темі завдання, плагіат. Конкретні вимоги до написання та оцінювання есе розміщено у відповідному розділі на сторінці курсу в Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=16502 .	
2	Відповіді на семінарських заняттях	<u>Політичні партії та партійні системи</u> 1. Політична партія: ознаки, походження. 2. Структура та функції політичних партій. 3. Типологія політичних партій. 4. Партійні системи: поняття, типологія (Дж. Сарторі). 5. Партійна система сучасної України. (Навчальний матеріал за ЗМ1 – Розділ 3 Робочої програми)	5 балів – повна змістовна відповідь, оперування багатьма теоретичними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції, активна участь в обговоренні різних питань із плану заняття; 4 бала – авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції, активна участь в обговоренні деяких питань із плану заняття; 3 бала – поверховий виклад матеріалу, заснований на знанні теоретичних джерел, але без аналітичної позиції, епізодична участь в обговоренні питань із плану заняття; 2 бала – короткий поверховий виклад матеріалу, слабе знання теоретичних джерел, відсутність активності під час обговорення питань із плану заняття; 1 бал – нечіткі та помилкові визначення понять, недостатній рівень підготовки до деяких питань із плану заняття; 0 балів – відсутність відповіді, неготовність до семінарського заняття.	5
3	Тестування в системі Moodle	ЗМ1 « <u>Недержавні суб'єкти політики</u> ». (Навчальний матеріал за ЗМ1 – Розділ 3 Робочої програми).	Правильна відповідь оцінюється в 0,5 бала, неправильна – 0 балів. Конкретні вимоги до виконання та оцінювання тестів розміщено у відповідних розділах на сторінці курсу в Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=16502 .	5
Усього за ЗМ1	3			15
4	Завдання на вибір: створення хмари слів або розробка презентації	За допомогою сервісу WordArt створити <u>хмару слів</u> на тему: «Характерні ознаки політичної культури сучасного українського суспільства». Вимога – виділити 10 характерних ознак. Формат .pdf, .jpeg або .jpg. <u>Презентація</u> «Ідеологічні орієнтації сучасних	<u>Хмара слів</u> : повнота розкриття теми (наявність 10 ознак) – 2 бала; відповідність зазначеній темі - 1 бал; відсутність фактологічних і граматичних помилок - 1 бал; візуальна привабливість - 1 бал. Конкретні вимоги до виконання й оцінювання хмари слів розміщено у відповідному розділі на сторінці курсу в Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=16502 .	5

		політичних партій України». Мінімальна кількість слайдів – 10.	<p><u>Презентація:</u> 5 балів – повне розкриття теми, логічність, послідовність, структурованість тексту, наявність доречних і якісних ілюстрацій, дотримання вимог щодо оформлення, відсутність фактологічних і граматичних помилок; 3-4 бала – недостатньо повне розкриття теми, відсутність окремих структурних частин роботи, недостатня структурованість тексту, нечітке дотримання вимог щодо оформлення, наявність поодиноких фактологічних або граматичних помилок; 1-2 бала – поверхове розкриття теми, непослідовний виклад матеріалу, переважання неструктурованого тексту, суттєве недотримання вимог до оформлення роботи, велика кількість фактологічних та граматичних помилок; 0 балів – повна невідповідність темі завдання, плагіат. Конкретні вимоги до виконання й оцінювання есе та презентацій розміщено у відповідних розділах на сторінці курсу в Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=16502.</p>	
5	Відповіді на семінарських заняттях	<p><u>Політична культура суспільства</u> 1. Політична свідомість: поняття, структура, функції. 2. Політична ідеологія: поняття, типи (лібералізм, консерватизм, соціалізм, екстремізм). 3. Політична культура: зміст і структура. 4. Типи політичної культури та їх поширення у сучасному світі. 5. Політична свідомість та політична культура сучасного українського суспільства. (Навчальний матеріал за ЗМ2 – Розділ 3 Робочої програми)</p>	<p>5 балів – повна змістовна відповідь, оперування багатьма теоретичними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції, активна участь в обговоренні різних питань із плану заняття; 4 бала – авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції, активна участь в обговоренні деяких питань із плану заняття; 3 бала – поверховий виклад матеріалу, заснований на знанні теоретичних джерел, але без аналітичної позиції, епізодична участь в обговоренні питань із плану заняття; 2 бала – короткий поверховий виклад матеріалу, слабке знання теоретичних джерел, відсутність активності під час обговорення питань із плану заняття; 1 бал – нечіткі та помилкові визначення понять, недостатній рівень підготовки до деяких питань із плану заняття; 0 балів – відсутність відповіді, неготовність до семінарського заняття.</p>	5
6	Тестування в системі Moodle	ЗМ2 <u>«Ціннісні аспекти політики».</u>	Правильна відповідь оцінюється в 0,5 бала, неправильна – 0 балів.	5

		(Навчальний матеріал за ЗМ2 – Розділ 3 Робочої програми)	Конкретні вимоги до виконання та оцінювання тестів розміщено у відповідних розділах на сторінці курсу в Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=16502 .	
Усього за ЗМ2	3			15
7	Завдання на вибір: складання глосарія або створення хронологічної інфографіки (timeline)	Скласти <u>глосарій</u> (термін + тлумачення) якомога більшої кількості понять теми «Вибори й виборчі системи». За допомогою сервісу Canva створити хронологічну <u>інфографіку</u> на тему: «Російсько-українська війна: 2014-2024». Мінімальна кількість сторінок – 2. Формат .pdf, .ppt або .pptx.	<u>Глосарій</u> : повнота розкриття теми – 2 бала; відповідність зазначеній темі - 1 бал; відсутність фактологічних і граматичних помилок - 1 бал; дотримання вимог до оформлення – 1 бал. Конкретні вимоги до виконання й оцінювання глосарію розміщено у відповідному розділі на сторінці курсу в Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=16502 . <u>Хронологічна інфографіка</u> : відповідність обраній темі - 1 бал; повнота розкриття теми - 1 бал; відсутність фактологічних і граматичних помилок - 1 бал; використання доречних ілюстрацій - 1 бал; візуальна привабливість - 1 бал. Конкретні вимоги до виконання й оцінювання хронологічної інфографіки розміщено у відповідному розділі на сторінці курсу в Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=16502 .	5
8	Відповіді на семінарських заняттях	<u>Вибори й виборчі системи</u> 1. Вибори: поняття, класифікація. 2. Принципи виборчого права. 3. Абсентеїзм і його причини. 4. Основні стадії виборчого процесу. 5. Типи виборчих систем. 6. Виборча система України. (Навчальний матеріал за ЗМ3 – Розділ 3 Робочої програми)	5 балів – повна змістовна відповідь, оперування багатьма теоретичними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції, активна участь в обговоренні різних питань із плану заняття; 4 бала – авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції, активна участь в обговоренні деяких питань із плану заняття; 3 бала – поверховий виклад матеріалу, заснований на знанні теоретичних джерел, але без аналітичної позиції, епізодична участь в обговоренні питань із плану заняття; 2 бала – короткий поверховий виклад матеріалу, слабке знання теоретичних джерел, відсутність активності під час обговорення питань із плану заняття; 1 бал – нечіткі та помилкові визначення понять, недостатній рівень підготовки до деяких питань із плану заняття;	5

			0 балів – відсутність відповіді, неготовність до семінарського заняття.	
9	Тестування в системі Moodle	ЗМЗ «Теорія політичного процесу». (Навчальний матеріал за ЗМЗ – Розділ 3 Робочої програми)	Правильна відповідь оцінюється в 0,5 бала, неправильна – 0 балів. Конкретні вимоги до виконання та оцінювання тестів розміщено у відповідних розділах на сторінці курсу в Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=16502 .	5
Усього за ЗМЗ	3			15
10	Розв'язання задачі (проблемної ситуації)	Розв'язання <u>задачі (проблемної ситуації)</u> у вигляді есе з теми «Проблеми правового регулювання міжнародної політики». Обсяг – до 800 слів (близько 3 стор.)	<u>Есе:</u> 5 балів – розгорнута, аргументована, змістовна відповідь, демонстрування власної авторської позиції, логічний виклад матеріалу; 4 бала – розгорнута змістовна відповідь, логічно викладений матеріал, але без чіткої авторської позиції; 3 бала – неповна відповідь, не достатньо обґрунтований матеріал, відсутність аналітичного характеру, наявність деяких неточностей; 2 бала – поверховий виклад матеріалу, наявність значних неточностей; 1 бал – короткий поверховий виклад матеріалу, помилкові визначення понять, нелогічна відповідь; 0 балів – повна невідповідність темі завдання, плагіат. Конкретні вимоги до виконання й оцінювання есе розміщено у відповідних розділах на сторінці курсу в Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=16502 .	5
11	Відповіді на семінарських заняттях	<u>Проблеми правового регулювання міжнародної політики</u> 1. Основні принципи міжнародного права. 2. Форми міжнародно-правової відповідальності: політична відповідальність; матеріальна відповідальність. 3. Обставини звільнення від міжнародно-правової відповідальності. 4. Міжнародно-правові санкції. 5. Види міжнародного правопорушення. 6. Юрисдикція Міжнародного кримінального суду. (Навчальний матеріал за ЗМ4 – Розділ 3 Робочої програми)	5 балів – повна змістовна відповідь, оперування багатьма теоретичними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції, активна участь в обговоренні різних питань із плану заняття; 4 бала – авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції, активна участь в обговоренні деяких питань із плану заняття; 3 бала – поверховий виклад матеріалу, заснований на знанні теоретичних джерел, але без аналітичної позиції, епізодична участь в обговоренні питань із плану заняття; 2 бала – короткий поверховий виклад матеріалу, слабе знання теоретичних джерел, відсутність активності під час обговорення питань із плану заняття; 1 бал – нечіткі та помилкові	5

			визначення понять, недостатній рівень підготовки до деяких питань із плану заняття; 0 балів – відсутність відповіді, неготовність до семінарського заняття.	
12	Тестування в системі Moodle	ЗМ4 – «Теорія міжнародних відносин». (Навчальний матеріал за ЗМ4 – Розділ 3 Робочої програми)	Правильна відповідь оцінюється в 0,5 бала, неправильна – 0 балів. Конкретні вимоги до виконання та оцінювання тестів розміщено у відповідних розділах на сторінці курсу в Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=16502 .	5
Усього за ЗМ4	3			15
Усього за змістові модулі	12			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Екзамен	Усна відповідь на питання білета	<ol style="list-style-type: none"> 1. Групи тиску та їх функції. 2. Сутність і види лобізму. 3. Методи лобіювання. 4. Особливості лобістських технологій. 5. Особливості лобізму в Україні. 6. Політичні партії: сутність, підходи, виникнення. 7. Ознаки і функції політичних партій. 8. Типологія політичних партій. 9. Партійні системи і їх види у сучасному світі. 10. Сучасна партійна система України. 11. Етнонаціональні спільноти як суб'єкти і об'єкти політики. 12. Національний суверенітет і політичне самовизначення націй. 13. Особливості етнонаціональної політики сучасній Україні. 14. Місце ЗМІ в структурі політичної системи суспільства. 15. ЗМІ й можливості маніпулювання масовою свідомістю. 16. Види засобів масової інформації. 17. Сутність поняття «політична соціалізація особистості», її функції. 18. Рівні й механізми політичної соціалізації. 19. Політична освіта як важливий засіб політичної соціалізації. 20. Типи (моделі) політичної соціалізації. 21. Особливості політичної соціалізації в Україні. 22. Поняття й види політичних ідеологій. 23. Класичні буржуазні ідеології лібералізму й консерватизму та їх сучасні напрямки. 24. Порівняльний аналіз комуністичної і 	<p>Максимальна кількість балів за відповідь на 1 питання – 5 (кількість питань – 2):</p> <p>5 балів – повна змістовна відповідь, оперування багатьма теоретичними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної позиції;</p> <p>4 бала – відповідь логічна й послідовна, але окремі аспекти не розкриті;</p> <p>3 бала – неповний або поверховий виклад матеріалу, заснований на знайомстві з теоретичними джерелами, але без аналітичної позиції;</p> <p>2 бала – короткий виклад матеріалу, знання основних понять;</p> <p>1 бал - відповідь поверхова, нечіткі та помилкові визначення понять;</p> <p>0 балів – відсутність відповіді.</p>	5x2=10

		<p>соціал-демократичної ідеології.</p> <p>25. Екстремістські політичні ідеології.</p> <p>26. Політична свідомість: поняття, структура, функції.</p> <p>27. Зміст і структура політичної культури.</p> <p>28. Типи політичної культури та їх поширення у сучасному світі.</p> <p>29. Політична культура сучасного українського суспільства.</p> <p>30. Політичний процес: сутність поняття, основні різновиди.</p> <p>31. Структура макрополітичного процесу.</p> <p>32. Вибори : поняття, класифікація та функції.</p> <p>33. Принципи виборчого права.</p> <p>34. Стадії виборчого процесу.</p> <p>35. Абсентеїзм і його причини.</p> <p>36. Типи виборчих систем, їх переваги та недоліки.</p> <p>37. Еволюція виборчої системи України.</p> <p>38. Структура і функції політичних конфліктів.</p> <p>39. Типологія політичних конфліктів.</p> <p>40. Політична сутність націоналізму й сепаратизму.</p> <p>41. Шляхи і способи вирішення політичних конфліктів.</p> <p>42. Політичні конфлікти в Україні.</p> <p>43. Сутність і типологія глобальних проблем сучасності.</p> <p>44. Сутність і принципи міжнародних відносин.</p> <p>45. Поняття світового політичного процесу</p> <p>46. Міжнародні організації як суб'єкти світового політичного процесу.</p> <p>47. Принципи й основні пріоритети зовнішньої політики України.</p> <p>48. Перспективи вступу України до ЄС.</p> <p>49. Перспективи приєднання України до НАТО.</p> <p>50. Україно-російські відносини.</p>		
Тестування в системі Moodle	<p>1. Тест складається з 20 питань.</p> <p>2. Час на проходження тесту - 30 хвилин.</p> <p>3. Порядок виконання питань – послідовний.</p> <p>4. Надається 1 спроба.</p>	<p>Правильна відповідь оцінюється в 1 бал, неправильна – 0 балів.</p> <p>Конкретні вимоги до виконання та оцінювання тестів розміщено у відповідних розділах на сторінці курсу в Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=16502.</p>	20	
Коментування вислову	<p>Виконання завдання складається з двох етапів.</p> <p>1. ознайомлення з висловами під час підготовки до екзамену (розділ «Підсумковий контроль» на сторінці курсу в Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=16502);</p> <p>2. коментування під час екзамену зазначеного у завданні вислову в усній формі або шляхом введення тексту в спеціально відведеному для цього вікні.</p>	<p>Максимальна кількість балів за завдання – 10:</p> <p>9-10 балів – повна змістовна відповідь, висока аргументованість, переконливе демонстрування власної позиції;</p> <p>7-8 балів - відповідь логічна й послідовна, але окремі аспекти не розкриті;</p> <p>5-6 балів – неповний або поверховий коментар, не чітке дотримання теми завдання,</p>	10	

			відсутність чітко визначеної власної позиції; 3-4 бала – короткий коментар, знання основних понять, але наявність нечітких або помилкових тверджень; 1-2 бала – відповідь поверхова, тема майже не розкрита; 0 балів – відсутність відповіді.	
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Вагіна О. М. Політологія : навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра усіх спеціальностей. Запоріжжя : ЗНУ, 2023. 149 с.
2. Гелей С. Д., Рутар С. М. Політологія : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 348 с.
3. Герасимчук Т. Ф., Киридон А. М., Троян С. С. Загальна теорія політики : навч. посіб. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2017. 226 с.
4. Політологія : навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів : ПП «Арал», 2018. 540 с.
5. Шляхтун П. П. Політологія: історія та теорія : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 500 с.

Додаткова:

1. Баранівський В. Ф. Політологія : підручник. Київ : НАУ, 2016. 235 с.
2. Воронянський О. В., Кулішенко Т. Ю., Скубій І. В. Політологія : підручник. Харків : ХНТУСГ ім. Петра Василенка, 2017. 180 с.
3. Дей М. О., Ткач О. І. Політологія у схемах, таблицях та визначеннях : навч. посіб. Київ : Ліра, 2017. 172 с.
4. Іванов М. С. Загальна теорія політики: навчально-методичні матеріали. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2003. 140 с.
5. Історія політичної думки : підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми. Львів : Новий Світ-2000, 2016. 1000 с.
6. Кириченко В. Політико-правова система України : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 303 с.
7. Неліпа Д. В. Системний аналіз політології : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 304 с.
8. Піча В. М. Політологія : підручник для студ. вищ. закл. освіти / В. М. Піча, Н. М. Хома ; за заг. ред. В. М. Пічі. Львів : Магнолія, 2017. 304 с.
9. Політологічний енциклопедичний словник / уклад. Л. М. Герасіна та ін. Харків : Право, 2015. 815 с.
10. Політологія : навч. енциклопед. слов. довід. для студ. ВНЗ I-IV рівнів акредитації / В. М. Денисенко та ін. ; за наук. ред. Н. М. Хоми. Львів : «Новий Світ - 2000», 2014. 779 с.
11. Політологія : підручник/ за ред. О. В. Бабкіної, В. П. Горбатенка. Київ : ВЦ «Академія», 2015. 568 с.
12. Політологія : підручник / М. П. Требін, Л. М. Герасіна, І. О. Поліщук, О. М. Сахань ; за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2018. 462 с.
13. Політологія у схемах, таблицях, визначеннях : навч. посіб. / М. П. Гетьманчук та ін. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2020. 271 с.
14. Сазонов М. І. Загальна теорія політики : комплекс навч.-метод. матеріалів з курсу для студ. спеціальності «Політологія». Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. 76 с.

15. Тетарчук І. В. Політологія : навч. посібник для підготовки до іспитів. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 160 с.
16. Шляхтун П. П. Політологічний термінологічний словник. Київ : Київський університет, 2015. 543 с.
17. James Toby S., Alihodzic S. When Is It Democratic to Postpone an Election? Elections During Natural Disasters, COVID-19, and Emergency Situations. *Election Law Journal: Rules, Politics, and Policy*. 2020. Vol. 19. № 3. P. 344-362. DOI: <https://doi.org/10.1089/elj.2020.0642>.
18. James Toby S., Garnett Holly A. Cyber Elections in the Digital Age: Threats and Opportunities of Technology for Electoral Integrity. *Election Law Journal: Rules, Politics, and Policy*. 2020. Vol. 19. № 2. DOI: <https://doi.org/10.1089/elj.2020.0633>.

Інформаційні джерела:

1. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи. Львів - Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2000. 236 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Bzhezinski_Zbigniev/Velyka_shakhivnytsia.pdf.
2. Європейський демократичний доробок у галузі виборчого права : Матеріали Венеціанської Комісії, Парламентської Асамблеї, Комітету Міністрів, Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи / за ред. Ю. Ключковського. Київ : Логос, 2009. 500 с. URL: <http://www.venice.coe.int/files/CDL-elec-opinions-UKR.pdf>.
3. Кирилюк М. Ф. Новітня політологія : навч. посіб. URL: https://dut.edu.ua/uploads/1_708_51006326.pdf.
4. Кирилюк Ф. М., Обушний М. І., Хилько М. І. Політологія : навч. посібник. Київ : Здоров'я, 2004. 776 с. URL: <http://www.dut.edu.ua/ua/lib/1/category/96/view/708>.
5. Конституція України від 28 червня 1996 р. (із змін.) URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
6. Політологія. Навчально-методичний комплекс : навч. посіб. для студ. вузів / за ред. Ф. М. Кирилюка. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 704 с. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-2062.html>.
7. Шведа Ю. Р. Вибори та виборчі системи. Європейські стандарти та досвід для утвердження демократії в Україні. Львів : [б. в.], 2010. 462 с. URL: <https://studopedia.info/7-5530.html>.
8. Шляхтун П. П. Політологія: історія та теорія : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 472 с. URL: <http://www.dut.edu.ua/ua/lib/1/category/96/view/707>.
9. Ярош Б. О., Ярош О. Б. Загальна теорія політики : навч. посіб. Луцьк : РВВ «Вежа» Волинського державного ун-ту ім. Лесі Українки, 2005. 240 с. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-26.html%20%20%20>.
10. Ukraine: Country Comparative Data. ACE Electoral Knowledge Network. URL: https://aceproject.org/regions-en/countries-and-territories/UA/default?set_.